

ANALIZA OPINIEI STUDENȚILOR VIS-A-VIS DE INSTRUIREA LA DISTANȚĂ ÎN CONDIȚIILE PANDEMIEI COVID-19

Angela GLOBA, doctor, conferențiar universitar

Universitatea de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău)

Ala GASNAȘ, doctor, conferențiar universitar

Universitatea de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău)

Lilia IVANOV, profesor, grad didactic superior

Liceul teoretic "George Călinescu"

Rezumat. Pandemia COVID-19 a influențat semnificativ sistemul educațional, care a fost nevoit să se adapteze urgent la situația de criză. Astfel, a apărut necesitatea de a trece la învățământul în regim online. Sondajul efectuat a fost proiectat în scopul elucidării problemelor ce au apărut în procesul de învățare la distanță și al determinării celor mai importante aspecte pozitive sau negative ale acestui mod de învățare.

Cuvinte-cheie: învățare la distanță, educație online, instrumente de învățare online, proces de învățare.

Abstract. The COVID-19 pandemic significantly influenced the educational system, which had to adapt urgently to the crisis situation. Thus, arose the need to move to online education. The survey was developed in order to elucidate the problems that have emerged online learning and to certify the most important positive or negative aspects of this way of learning.

Keywords: distance learning, online education, online learning tools, learning process.

Introducere

Pandemia Covid-19, provocând o criză majoră în sistemul de sănătate, a influențat semnificativ toate sistemele specifice unei societăți moderne, inclusiv cel educațional. Conform monitorizării UNESCO, la nivel mondial, din cauza răspândirii coronavirusului de tip nou, au fost închise școlile din 191 de țări și, ca urmare, au fost afectați aproximativ 1.723 miliarde de studenți, ceea ce reprezintă 98.4% din numărul total al studenților din lume [1]. Astfel, criza medicală globală a devenit și o criză a educației.

Multe țări, printre care și Republica Moldova, au decis să suspende instruirea în sălile de clasă din școli, colegii și universități optând pentru realizarea procesului educațional online. Prin Dispoziția nr. 1 din 18 martie 2020 [2] a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a fost declarată stare de urgență pe teritoriul Republicii Moldova, iar procesul educațional din instituțiile de învățământ general, profesional și universitar, realizat în mod tradițional, în sala de clasă ("face to face"), a fost suspendat. S-a decis ca organizarea procesului didactic în instituțiile de învățământ de toate nivelurile să fie realizat la distanță, prin aplicarea instrumentelor de e-learning.

Istoric, educația digitală deseori era privită ca „versiune gratuită” a educației tradiționale sau ca o opțiune pentru comunitățile cu resurse reduse, care nu au acces la educația tradițională.

În urma trecerii, din data de 16 martie 2020, la instruirea online, după finalizarea orelor de curs semestriale, autorii, fiind interesați de percepția studenților vis-a-vis de experiența lor în învățarea la distanță, au efectuat un sondaj de opinie în rândurile studenților. Scopul sondajului a fost de a identifica lucrurile care au funcționat bine și ajustările ce ar trebui făcute în cazul necesității continuării învățării la distanță din toamnă. Studenții au fost contactați prin e-mail pentru a le trimite formularul sondajului.

Analiza rezultatelor sondajului

În sondaj au participat studenții de la ciclurile I (frecvență la zi și frecvență redusă) și II, masterat, din cadrul Facultății Fizică, Matematică și Tehnologii Informaționale ale Universității de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău). Rezultatele sondajului sunt afișate în procente.

Chestionarul a fost format din trei secțiuni:

- Secțiunea 1: *Accesul studenților la instruirea online*
- Secțiunea 2: *Experiențele de învățare online*
- Secțiunea 3: *Bunele practici din cadrul cursurilor online*

și două întrebări deschise.

În secțiunea 1 a acestui chestionar au fost incluse întrebări referitor la accesibilitatea învățării la distanță. Acestea conțin: conexiunea la Internet, hardware-ul, disponibilitatea softurilor și ușurința de utilizare a acestora.

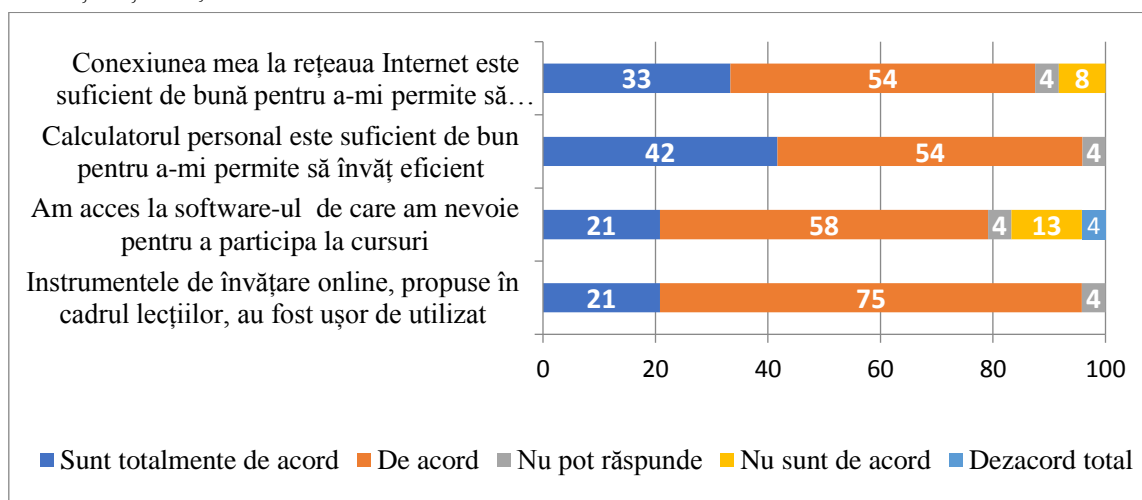

Figura 1. Asigurarea studenților cu instrumentele digitale necesare pentru învățarea la distanță

În baza răspunsurile primite, se poate concluziona că nu toți studenții au condiții necesare pentru a se conecta la lecțiile online. Pentru a argumenta aceste afirmații, aducem următoarele cifre: 8% din respondenți nu au avut conexiune stabilă la internet, iar 13% au avut dificultăți în accesarea softului necesar pentru a participa la cursuri. În același timp, se poate menționa că aproape toți au avut echipament suficient de bun pentru a învăța. Totodată, majoritatea studenților sunt de acord că instrumentele de învățare online, propuse în cadrul lecțiilor, au fost ușor de utilizat. Acest lucru este ilustrat în graficul din figura 1.

De asemenea, studenții au fost chestionați și cu privire la condițiile de lucru, opiniile lor fiind reflectate în figura 2. Din răspunsurile primite, se poate observa că 25% din studenții intervievați nu au putut să se concentreze asupra lecțiilor pe toată durata lor, fapt ce le-a creat ulterior dificultăți la însușirea materiei studiate. Totuși, 67% au fost ”de acord” sau ”totalmente de acord” că au făcut față orelor lungi de concentrare din cadrul cursurilor.

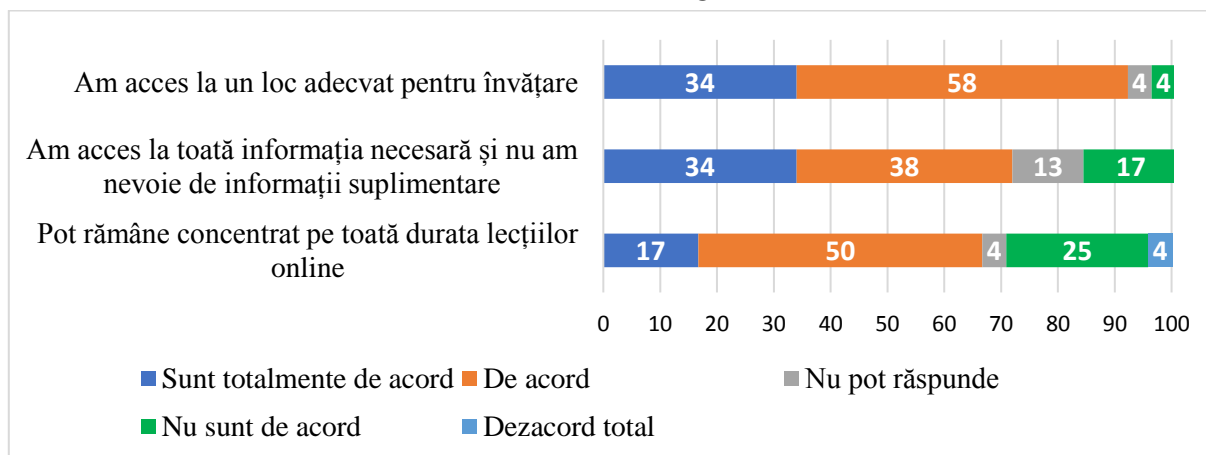

Figura 2. Estimarea condițiilor de lucru ale studenților

Secțiunea 2 relevă satisfacția studenților privind informația pusă la dispoziția studenților pentru realizarea învățării la distanță. Aproape 70% din cei intervievați sunt satisfăcuți de informația (cursul online, resurse bibliografice, resurse web, prezentări etc.) oferită de profesor și doar 30% au nevoie de informații suplimentare pentru învățare. Această constatare este absolut firească, ținând cont de motivarea pentru instruire a studenților.

Referitor la progresele obținute de studenți în procesul de învățare la distanță, se constată că 71% din studenți menționează că au obținut progrese în cunoștințele lor la fel de mult ca și în cadrul instruirii tradiționale. Totuși, 13% din respondenți sunt de părerea că nu au obținut progrese semnificative, iar 12% nu pot aprecia progresul propriu. Acest fapt denotă că nu toți studenții sunt capabili de a studia de sine stătător și întâmpină dificultăți la învățarea online, care necesită o atenție și o capacitate de lucru sporite. Aceste rezultate sunt reflectate în figura 3.

Același tablou se atestă și în privința sarcinilor de laborator efectuate de studenți în afara auditoriului universitar. Aici opiniile studenților au fost împărțite aproape în jumătate. Astfel, nu toți au reușit să realizeze lucrările de laborator la fel de bine ca în sala de clasă.

Analizând răspunsurile la aceste două întrebări, se poate observa că, în cazul lucrărilor de laborator, este nevoie de o ghidare cu mai multă atenție și răbdare din partea profesorilor, deoarece studenții încă nu au format abilitățile necesare pentru rezolvarea sarcinilor practice online. În sălile de clasă, prezența profesorului le inspiră încredere și curaj, feedbackul este imediat, pe când în procesul de învățare online aceste componente sunt atenuate substanțial.

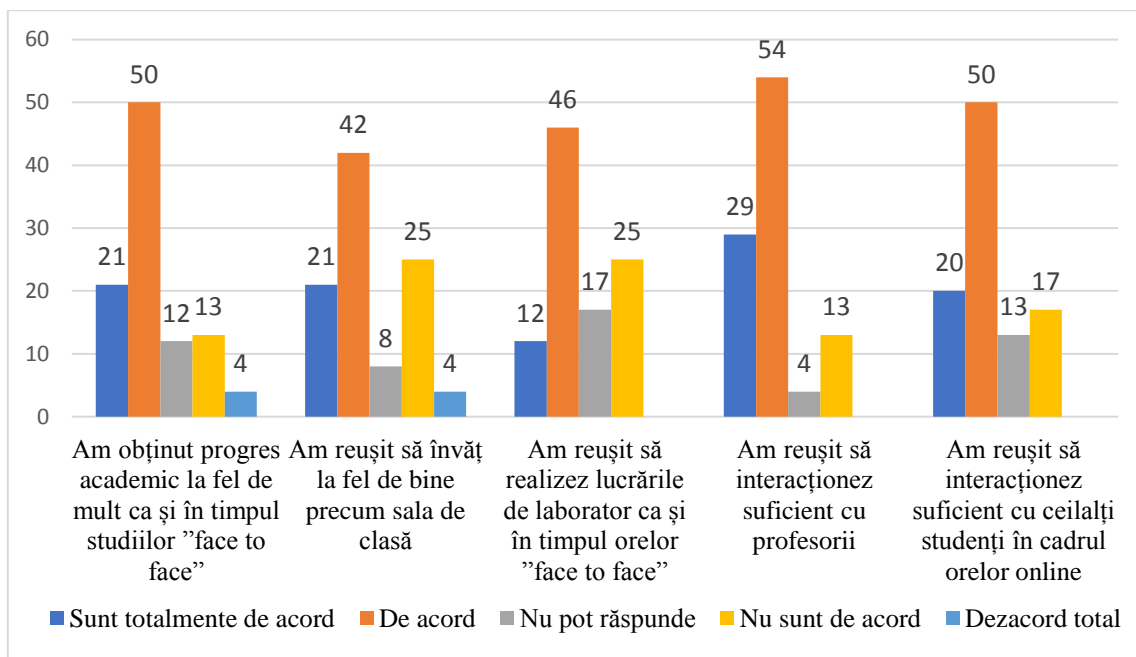

Figura 3. Progresul academic al studenților în procesul de studiu la distanță

La acest capitol este de remarcă faptul că interacțiunea *student – student* și interacțiunea *student – profesor* sunt foarte strânse în regimul de învățare online. Acest lucru demonstrează că relația dintre profesor și student, în condiții de distanțare fizică, rămâne o relație antrenantă.

În acest sondaj, studenții au fost rugați să estimeze și volumul de lucru în realizarea învățării în regim online. Astfel, ca rezultat al chestionării, au fost determinate tendințele ilustrate în figura 4.

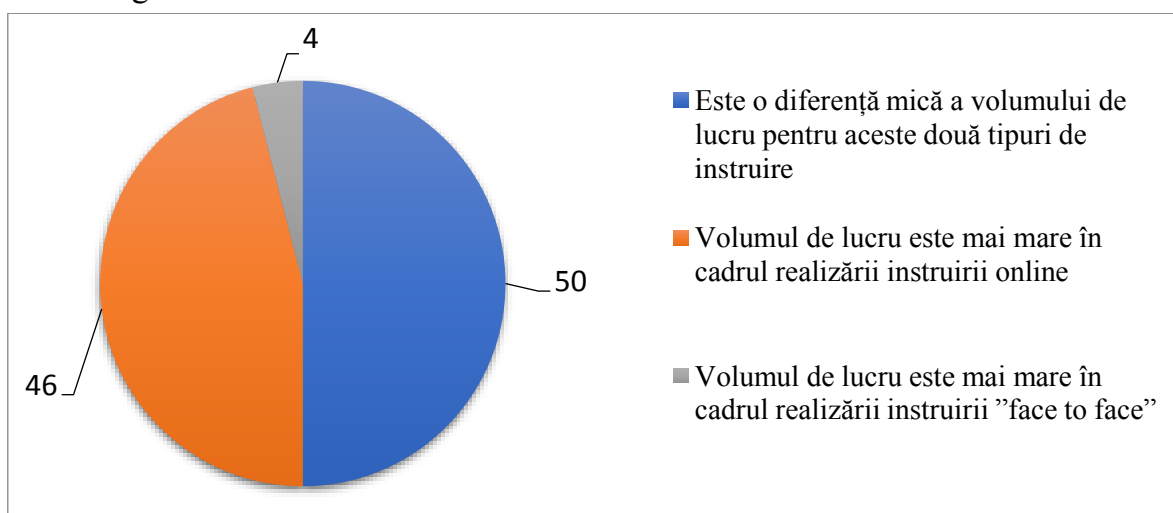

Figura 4. Estimarea volumului de lucru al studenților în timpul realizării instruirii online

Așa dar, 46% din studenți consideră că instruirea online necesită din partea lor un efort mai mare decât în cazul realizării procesului didactic în sălile de curs și doar 4% au menționat că procesul educațional realizat tradițional cere mai mult efort. Restul, 50% din respondenți, nu au simțit o mare diferență între aceste două modalități de instruire.

Atunci când este vorba despre preferințele de învățare ale studenților – online sau în sala de studii, se constată că aproape jumătate din respondenți sunt adepții învățării

tradiționale, 29% ar prefera învățământul online, iar 25% nu văd nicio diferență între aceste două forme de învățământ (figura 5).

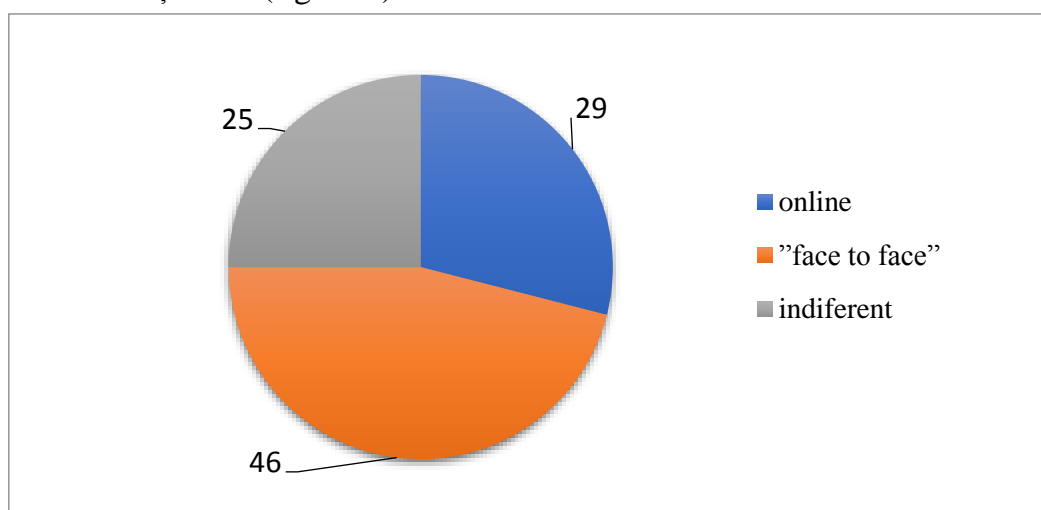

Figura 5. Preferințele de învățare ale studenților

Totodată, 80% din studenți simt necesitatea unui feedback imediat, constructiv din partea cadrelor didactice (figura 6). Prin urmare, este foarte important ca profesorii să fie permanent în contact cu discipolii lor, pentru a le oferi consultații, idei, ghidare în rezolvarea unor probleme sau pentru a oferi explicații suplimentare în cazul dificultăților de înțelegere a materialului predat.

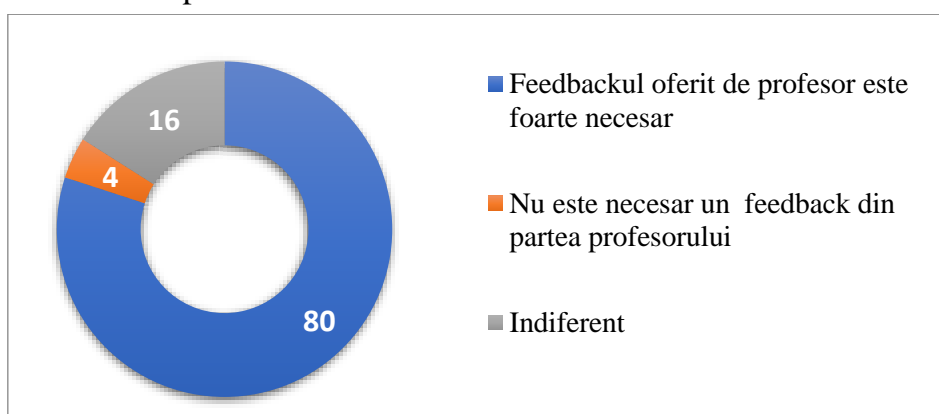

Figura 6. Importanța feedbackului dintre student și profesor în cadrul realizării instruirii la distanță

Printre sugestiile la întrebările deschise au fost și propuneri de a crea chat-uri la fiecare disciplină pentru comunicarea cu profesorii în afara orelor de studii.

Citări din sugestii:

- ”... crearea chat-urilor la fiecare unitate de curs pentru a putea oferi întrebări profesorilor în afara orelor (și să primim răspunsuri!), unde să fie postate anunțuri, linkuri utile și disponibile tuturor participanților din chat.”
- ”Profesorii, care folosesc aplicația Zoom, să creeze grupuri (pentru fiecare grupă academică sau torent) pentru a se păstra conversația din chat. E mai comod de transmis informația.”

În ceea ce privește întrebarea dacă studenții ar prefera ca lecțiile online să coincidă după durată cu cele tradiționale sau să fie mai scurte, opiniile acestora s-au împărțit în jumătate. Din comentariile la întrebările deschise, majoritatea studenților solicită ca durata unei lecții online să fie maximum 40-50 de minute, iar pauza – 10-15 minute (ținând cont și de normele sanitare!). Astfel, studenții consideră că puterea de concentrare ar putea fi mai mare în acest caz, iar cantitatea de informație însușită – mai semnificativă. De asemenea, studenții afirmă că sunt interesați mai mult de finalitatea învățării decât de durata lecțiilor. Rezultatele respective sunt reflectate în figura 7.

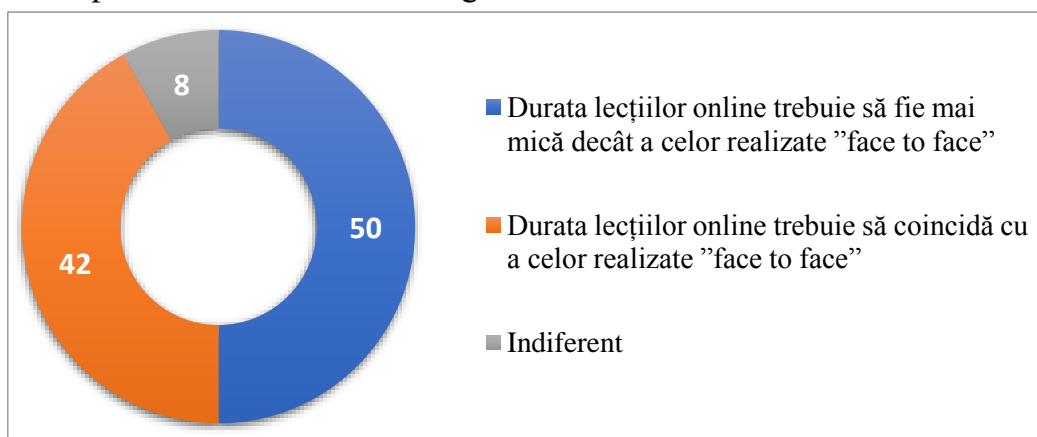

Figura 7. Opinia studenților în raport cu durata lecțiilor

Un interes sporit prezintă și răspunsurile la întrebarea dacă este bine de utilizat pentru predare doar prezentările electronice (de exemplu, Power Point) sau este util de a folosi, pe lângă prezentări, și whiteboardul. Din opiniile sesizate, se poate vedea că 50% din studenții intervievați sunt interesați ca profesorul să aplice whiteboardul, deoarece această modalitate de prezentare a conținuturilor de învățare îi ajută să înțeleagă mai bine materialul expus, fiind completat cu exemple suplimentare, incluse în momentul potrivit, chiar în timpul realizării lecției online. Totodată, 29% din studenți sunt indiferenți față de utilizarea whiteboardului (figura 8).

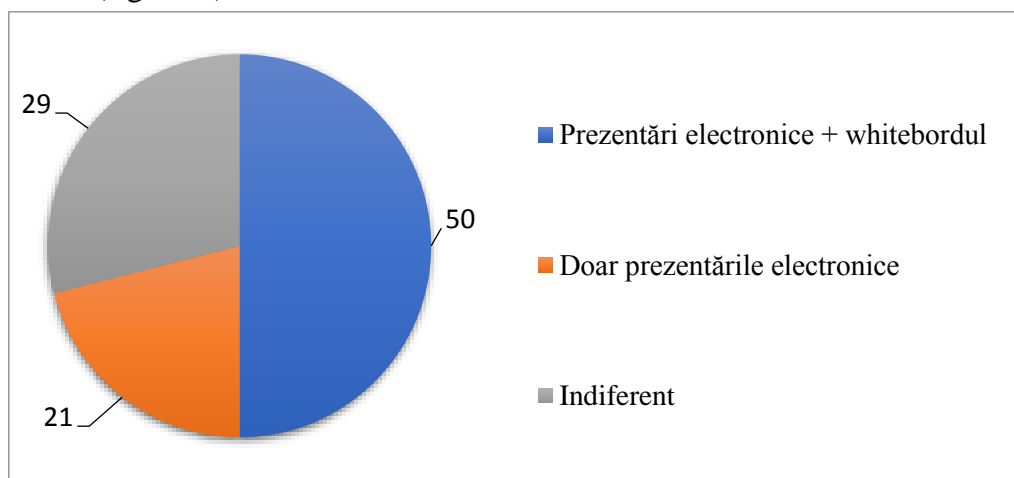

Figura 8. Alternative de prezentare a conținuturilor de învățare: prezentări electronice vis-a-vis de whiteboard

Citare din sugestii:

- ”Ar fi bine-venit ca profesorii să folosească documente word, whiteboardul pentru a oferi exemple practice (este mai ușor de înțeles materialul predat!) decât oferirea doar a cursului electronic (de exemplu, postat pe platforma Moodle sau din diferite surse web) cu salvarea și transmiterea ulterioară a acestor fișiere studenților. Astfel, materia nouă este înțeleasă mai bine și mai ușor decât din teorii lungi și, uneori, foarte greu de înțeles.”

Studenții au fost intervievați, de asemenea, și despre avantajele oferite de instruirea online (figura 9).

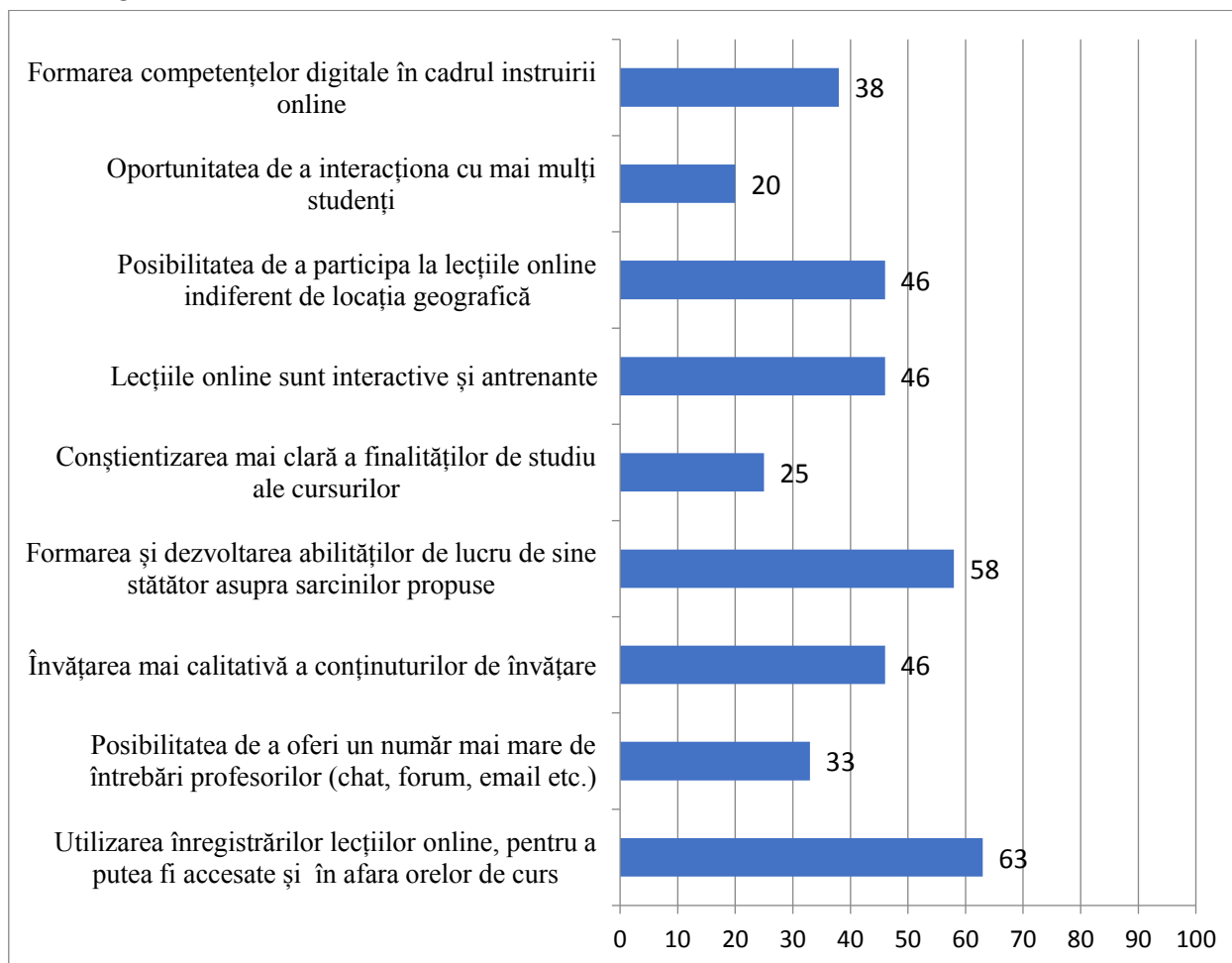

Figura 9. Opiniile studenților vis-a-vis de avantajele oferite de instruirea online

Răspunsurile obținute nu trebuie considerate drept o imagine „adevărată” a unei bune învățări online, ci, mai degrabă, o idee a studenților despre ceea ce, din punctul lor de vedere, ar fi ”o bună învățare online”. Cu toate acestea, opiniile lor ne oferă informații utile despre experiențele actuale ale studenților. În baza răspunsurilor obținute de la intervievați s-a constatat că printre cei mai importanți factori pentru realizarea procesului didactic online, în circumstanțele actuale, sunt competența de învățare de sine stătător a studentului (75%) și motivația acestuia pentru învățare (42%).

Concluzii

Bineînțeles că numărul mic de studenți antrenați în sondaj nu ne permite să considerăm aceste răspunsuri ca tendințe generale ale practicii predării lecțiilor online. Totuși, se conturează unele aspecte ce ar putea fi folosite ulterior în practica realizării lecțiilor online și, credem, ar duce la îmbunătățirea procesului didactic realizat online. În acest sens, putem menționa următoarele idei:

1. Sunt bine-venite înregistrările orelor de curs, pentru a putea fi vizionate de către studenți ulterior într-un ritm individual.
2. Ghidarea studenților în îndeplinirea sarcinilor de laborator. În acest caz, se dovedește a fi eficient lucrul individual cu fiecare student aparte.
3. Elaborarea chaturilor la fiecare unitate de curs, unde fiecare student ar avea posibilitatea de a interveni cu întrebări, atunci când are nevoie de suport intelectual. De asemenea, aceste chat-uri ar putea fi aplicate pentru anunțuri comune.
4. Implementarea în procesul de predare online nu numai a prezentărilor electronice dar și a whiteboardului, a documentelor Word etc., ceea ce ar permite realizarea unei interactivități sporite, simplificarea/ claritatea/ exemplificarea materiei predate.
5. Stabilirea unui interval optim de lucru la calculator, luând în considerație suprasolicitarea psihicului studenților, teoria încărcării cognitive a lui John Sweller în cadrul desfășurării procesului educațional online.

Condițiile de pandemie au demonstrat viabilitatea educației digitale, fiind o educație de alternativă, la fel de calitativă ca și cea tradițională - "face to face", însă condiționată de mai mulți factori.

Bibliografie

1. COVID-19 Educational Disruption and Response. UNESCO. 2020-03-04 (citat 2020-04-12). Disponibil pe: <https://en.unesco.org/news/covid-19-educational-disruption-and-response>
2. Dispoziția nr. 1 din 18 martie 2020. Disponibil pe: http://alegeri.md/w/Dispozici%C8%9Biile_Comisiei_pentru_Situa%C8%9Bii_Excep%C8%9Bionale_a_Republicii_Moldova#Dispozici%C8%9Bia_nr._1_din_18_martie_2020